

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomæ

Suárez, Francisco

Moguntiaë, 1620 [erschienen] 1621

Cap. 16. An in prædestinatione sit necessarius actus imperij distinctus à
cæteris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84432)

concipere, nec ne, ut Deus possit velle libere hoc vel illud: neque enim pendet Deus in suis decretis liberis ex nostro modo concipiendi. Assumptum late tractatum est in disputatione 30. Met. Sect. 9. est que per se manifestum. Nam Deus vere & realiter amat, quod libere vult, non habet autem talem respectum vere, & realiter. Item impossibile est, id, quod nos confingimus, & in re non existit, esse de intrinseca ratione amoris diuini. Denique, Deus ipse cognouit sua decreta libera, prout in se sunt, nullum fingendo respectum rationis, nam hoc prouenit ex imperfecto modo concipiendi nostro: ratio autem, seu natura talis decreti potius iudicanda est ex modo, quo à Deo cognoscitur, quam à nobis: ergo quid quid sit de respectibus rationis, non sunt Deo neganda decreta libera, quæ per se ad perfectionem spectant. Nô quidem, quod terminari ad hoc, vel illud obiectum libere addat Deo perfectionem, sed quod ad infinitam perfectionem illius simplicissimi actus pertineat, posse terminari ad hæc omnia obiecta sine sui mutatione aut varietate.

Respectus rationis non est de intrinseca ratione actus diuini.

13.

Quia vero nos non possumus velle aliquid sine mutatione nostra, à qua mutatione obiectum denominatur volitum: ideo non intelligimus Deum libere volentem nisi per analogiam ad nos, atque ad eo concipiendo quali nouum actum immanentem in Deo vel nouum modum eiusdem actus. Non quod obiectiue intelligamus ibi nouum modum realem: sic enim falsum conciperemus, sed quod instar talis modi amorem Dei liberum apprehendamus. Atque hoc satis esset ad intelligendum respectum rationis in voluntate diuina, quia re vera ab illo actu reali, qui est, in diuina voluntate, denominatur creatura amata extrinsece, & Deus ipse denominatur intrinsece amans: quod sufficit ad intelligendum respectum rationis inter illa extrema, quidquid sit de mutatione reali. Nam hæc, quando resultat, non constituit Deum realiter amantem: sed supponit potius diuinum amorem ex quo nascitur. Iuxta illud Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, & illud ad Ephes. 2. Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus, conuincit nos in Christo. In ipsa ergo libera charitate, & dilectione iam intelligitur respectus rationis, priusquam intelligatur mutatio realis ab illa manans.

Ioan. 3. Ephes. 2.

14.

Mutatio obiectiua, vel moralis in creatura sufficit ad fundandum respectum rationis in intentione Dei Probatur de obiectiua.

Secundo dicitur, ad concipiendum illum respectum rationis satis esse, ut ex parte obiecti, seu creaturarum possit à nobis intelligi aliqua mutatio, vel obiectiua secundum habitudinem ad existentiam futuram vel moralis. Declaro priorem partem, nam per ipsammet voluntatem creandi, quam Deus ex æternitate habet, non fit statim ex eadem æternitate mutatio realis in creatura, sed quia suo tempore efficienda est: ideo in illo obiecto intelligitur facta esse quedam mutatio: nam quod erat tantum possibile, iam est futurum. Hanc ergo uoco mutationem obiectiuam, quam possumus inuenire in omnibus decretis liberis Dei, quæ terminantur aliquo modo ad esse reale creaturæ. Nam posito quocumque decreto Dei absoluto & præsentiente, ex vi illius verum est dicere, obiectum illud esse futurum quauis non eodem modo, nec æque proxime ac per voluntatem executiuam, sed quia Deus ex vi talis decreti infallibiliter, applicat media & causas, per quas illud futurum est, quod fuit præsentium. Quod in simili negare non possunt illi Auctores qui ponunt circa predestinationis duo decreta libera: Vnum vniuersale, quo Deus vult dare omnia auxilia congrua necessaria ad gloriam: aliud, quo in particulari disponit hoc, vel illud auxilium dandum. Nam ex vi vtriusque decreti eadem auxilia futura sunt, & hoc factis esse existimatur, ut vtrumque haberi possit, quia modus influendi ad illam rei futuritatem, diuersus secundum rationem ab eis intelligitur. Ergo idem admittere debet in alijs actibus. Eodem modo phi-

losophandum est circa decretum liberum non efficacax & antecedens, quo Deus vult effectum non absolute, sed sub conditione dependente à libera cooperatione creaturæ. Nam licet ex vi illius decreti non sit simpliciter verum, dicere, rem esse futuram: tamen vere dicitur futura, si homo voluerit quod ante illud decretum non habet, & homo ipse dicitur simpliciter posse id velle, quod etiam non posset sine tali decreto. Idemque manifestum est in indifferentia libertatis, per proximam potestatem, & expeditam ad varios actus faciendos, vel omittendos. Illa enim non posset esse huiusmodi, nisi Deus voluntate sua libera obtulisset concursum sufficientem ad singulos actus illorum, ratione cuius iam voluntas est simpliciter potens ad omnes illos faciendos, quamuis in re non omnes, sed vnum tantum illorum factura sit. Hic ergo mutationis modus sine dubio sufficit ad concipiendos illos respectus rationis, & illum facile inueniemus in obiectis physicis, & realibus talium decretorum.

15. Altera vero pars de mutatione morali posita est, propter obiecta moralia, qualia sunt remissio pæne, obligationis, &c. est que per se satis facilis. Nam illa mutatio talis est, ut secundum prudentem existimationem moralem, iam non sit homo debitor, v.g. ut antea erat: ergo hoc etiam satis est ad intelligendum diuersum respectum rationis. Nam sicut respectus hic non est in re, ita non est necesse, in termino eius aliquid reale physicum poni, vel auferri, sed satis est, si aliquid morale hoc modo intercedat.

De moralibus mutationibus iudicatur.

CAPVT XVI.

Sitne ad predestinationem necessarius actus imperij, ratione distinctus ab omnibus numeratis.

Explicuimus omnes actus intellectus, & voluntatis, qui ad diuinam predestinationem videri possunt necessarij: superest, ut videamus an illi sufficient, vel aliquis alius necessarius sit, in intellectu, vel in voluntate. Ratio dubitandi tota orta est ex actu imperij, quem Philosophi morales, ut ex D. Thom. & Interpret. 1. 2. q. 17. haberi potest, ponunt in humana consultatione, ac prudentia, tanquam necessarium ad executionem in eorum, quæ post consultationem approbata, & electa fuer. Videtur ergo similis actus ponendus in diuina prouidentia, ac predestinatione, seruata proportione, & seclusa omni imperfectioe distinctionis, aut compositionis. Nam his, & similibus imperfectioibus ablatiis, imperium per se perfectionem indicat, ac potestatem dominantis. Vnde in Scriptura legimus, Deum imperando omnia opera sua fecisse. Gen. 1. Dixit Deus, fiat lux, &c. Psal. 148. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt. Est ergo in Deo talis actus necessarius, tanquam proxima ratio operandi ad extra: ergo cum eadem proportione necessarius est ad operationem gratiæ, & consequenter etiam ad predestinationem, per quam preparantur. Quod vero distinctus ratione sit ab omnibus numeratis, ita ostenditur. Quia imperium est actus liber, ac proinde distinctus ab omni actu scientiæ, qui antecedit voluntatem. Rursus, non est actus voluntatis, sed posterior illo, quia imperium est intimatio quedam voluntatis: nam quæ aliquis fieri vult, per imperium intimat, ut fiat. Denique, est actus practicus, mouens, & impellens, in quo distinguitur ab omni actu scientiæ futurorum, qui consequitur voluntatem. Est ergo actus ratione distinctus ab omnibus his, qui à nobis hætenus explicati sunt.

Ratio dubitandi D. Thom.

Gen. 1. Psal. 148.

Quidam ergo Theologi, omnibus superioribus actibus alium addendum esse, putant, quem imperium vocant, & in intellectu illum collocant, post omnem actum scientiæ, & iudicij, & post omnem actum voluntatis, necessarium ad exteriorè operationem seu effectum. Volunt enim externam actionem immédia-

Aliquis actus imperij in pari ratione distinctus a diuinitate.

immediatus ab actu intellectus, quam ab actu voluntatis prodire, qui actus intellectus (vt aiunt) non est cognitio, aut iudicium (hoc enim ad voluntatem antecedit), sed est impulsus quidam practicus, qui hac voce explicatur, *Fac hoc*, & quo potentia exequens, seu ministrans, applicatur ad opus. Hunc ergo actum etiam requirunt in diuina mente ad extra operante: & consequenter aiunt, hunc etiam actum pertinere ad æternam prædestinationem, qua Deus præparat suis electis beneficia illis in tempore præstanda. Imo in hoc actu maxime collocat rationem prædestinationis, quia est quasi complementum eius, & proxima ratio causandi prædestinationis effectus.

Fundamentum huius præsentia est supra infinitatum. Quia de diuinis non possumus, nisi ex humanis iudicare, seclusis imperfectiōibus, sed humana prudentia hunc postulat actum; & per illum quasi completur, & terminatur, ergo & diuina prouidentia, ergo multo magis prædestinatio, quæ efficacissima est, & hic actus imperij propter efficacitatem effectus postulat. Vnde arguitur secundum, quia prædestinatio est actus practicus diuini intellectus, ex quo infallibiliter, & efficaciter sequitur totus prædestinationis effectus: ergo supponit ille actus in voluntate absolutum decretum, seu electionem talis effectus: ergo non potest esse, nisi ille actus practicus, vocatus imperium, quia post voluntatem nullus alius potest in intellectu sequi.

Ego vero in primis censeo, nullum esse in intellectu actum, quoad extra operetur, qui non sit per modum scientia, cognitionis, seu iudicij. Vnde consequenter infero, sine fundamento fingi in intellectu actum intellectus mere impulsuum alterius potentia, vel personæ, præter omne iudicium, vel cognitionem: quia talis actus superuacaneus est, vix potest mente concipi. Ex quibus concludo, ad prædestinationem non esse talem actum necessarium; ac proinde in voluntate non requiri ultra actus superius explicatos, quempiam alium, & in intellectu præter scientiam, quæ ante voluntatem necessaria est, non interuenire illum impulsuum actum, sed solum iudicium de agendis, iuxta voluntatis electionem iam factum, & eius cognitionem, quæ ad illam statim naturaliter subsequitur secundum rationis ordinem.

Dua priores partes huius assertionis generales sunt. Et fundamentalis earum ratio est, quia intellectus essentialiter, & adæquate est potentia cognoscitiua, & ideo nullum actum secundum habere potest, qui non sit cognitio, apprehensio, scilicet, vel iudicium. Item quia ille actus est immanens, ergo aliquem effectum formalem habere debet in ipso intellectu, quis autem ille est, nisi cognitio? Quia vero partes illæ communes sunt ad omnem intellectum, operæ prætere erit eas in humano intellectu explicare, ac deinde ad diuinum intellectum ascendere. In homine igitur duplex intelligi potest imperandi modus. Vnus est, quando alteri imperat, vt hoc, vel illud faciat: alius est, quando sibi met imperare solet homo executiones illius modij, quod eligit. Prior modus est proprius, & sine metaphora; & consistit in legibus, vel præceptis, & proprie referri non potest, nisi ad personam aliam. Nam res inanimata non sunt capaces huius imperij, vt per se constat, imo nec bruta animantia, quia licet interdum videantur moueri, ad hominis imperium, non est, quia rationem imperij percipiunt, sed quia, vel instinctu naturæ, vel consuetudine quadam apprehendunt aliquid, vt conueniens ad profequendum, vel malum fugiendum, quando tali modo excitantur, inuitantur, aut terrentur. Hoc ergo imperium in ipsomet operante reuera nihil aliud est, quam declaratio, seu imitatio voluntatis suæ, qua potest alium obligare ad id faciendum, quod imperat. Nam (ex omnium sententia) totavis motiua huius imperij

rij consistit in obligatione, quam imponit, & ideo eius motio moralis dicitur. Hæc autem obligatio oritur ex voluntate, quæ potest, & vult obligationem imponere, ideoque tantum esse potest superioris ad inferiorem, alioquin deesset præcipiendi potestas, sine qua non potest esse proprium præceptum, nisi usurpatum, & de se inefficax, sed possunt esse petitio, vel preces. Præter potestatem autem, & voluntatem, requiritur intimatio huius voluntatis: per quam intimationem ratio imperij, seu legis completur. Vnde tale imperium in tantum potest ad intellectum pertinere, in quantum necesse est, vt ipsemet præcipiens suam voluntatem cognoscat, & per aliquam loquutionem, vel significationem inferiori illam indicet. In quo nullus actus intellectus interuenit, qui non sit per modum cognitionis, & iudicij: nec necessarius est alius actus impulsuus. Imo nec intelligi potest, quis vel qualis sit, aut quem formalem effectum habeat in ipso imperante, cuius est actus immanens: aut quid etiam efficiat in eo, cui imperatur: cum ille solum ad voluntatem imperantis per loquutionem intimatam moueatur.

Posterior modus imperij, quo homo sibi ipsi imperat, solum est respectu propriarum actionum, & earum potentiarum, quæ subsunt liberæ motioni voluntatis. Et in hoc etiam modo imperandi, præter voluntatis actum, quo efficaciter vult vsus potentia sibi subiecta, & cognitionem, vel iudicium, quod præcedit, vel subsequitur ad talem voluntatem; nullus alius actus impulsuus ex parte intellectus concipi potest. Quia ante intensionem, & electionem, sufficit iudicium practicum de bonitate finis, & de utilitate mediorum. Vnde Thomista aliqui, qui ad electionem ponunt imperium distinctum à iudicio, vt efficaciter determinet voluntatem ad electionem vnus medij præ alijs; D. Thomæ aperte contradicunt, vt in citata quaest. 17. videtur potest. Et aliquid ponunt superfluum, quod explicare non possunt, quid sit, vel etiam libertatem voluntatis tollunt: quia si illud imperium efficaciter determinat voluntatem, aut illud facit visua, & sic intellectus erit liber in imperando, non voluntas in obediendo, quia posito tali imperio, voluntas ex necessitate obedit, aut id facit in virtute alicuius voluntatis prioris, & de illa inquiremus, an requirat aliud simile imperium, quod si sibi necessarium non est, ne procedatur in infinitum, neque ad electionem ipsam erit necessarium, sed iudicium sufficiet.

Rursus eodem modo possumus de motione inferiorum potentiarum post electionem factam argumentari. Vt enim electio mandetur executioni, sequitur in voluntate vsus actiuus, qui nihil aliud est, quam volitio applicandi hic, & nunc potentiam executionem ad opus: quæ volitio indiget directione intellectus; quæ etiam fit per iudicium practicum; quod iudicium ultra illud, quod præcessit electionem, solum addit cognitionem electionis iam factæ; & circumstantiarum omnium concurrentium ad debitam executionem talis electionis. Et fortasse iudicium ex tali cognitione procedens vocauit D. Thom. imperium, quia ex vi electionis factæ habet specialem quandam efficaciam. Tamen reuera nihil aliud est, quam scientia quadam practica, seu cognitio prudentialis, & non mouet voluntatem, nisi ratione obiecti propositi. Vnde ex vi intellectus solum est motio quoad specificationem: nam quoad exercitium potius voluntas se mouet ex vi prioris electionis. Cuius signum manifestum est, quia si velit ab electione desistere, imperium reddetur inefficax: ergo, quid quid aliud præter hoc fingitur, nihil est. Quia aliud imperium impulsuum, nec propter voluntatem ipsam necessarium est, vt argumentum ostendit, nec propter potentiam exequentem, quia hæc immediate applicatur

3. Fundamentum

4. Consequenter

Ad prædest. non potest esse actum imperij distinctum

5. Fundamentum

Duxit operantem ad imperium

Hæc imperij motiua non est voluntas, sed declaratio

6. Posterior modus imperij

D. Thom.

Tollitur libertas voluntatis, si ponatur hoc imperium distinctum in intellectu

7.

Handwritten notes in the right margin, including "D. Thom." and "Tollitur libertas voluntatis, si ponatur hoc imperium distinctum in intellectu".

catur ex vi appetitus, seu voluntatis, nec percipit alium impulsivum.

8. Solet autem interdum homo, vt seipsum ad operandum excitet, secum ipse loqui, sibi que imperare, sic hoc surge, &c. Tamen, si quis attente supra suos actus reflexionem faciat, intelliget in primis, tale imperium, si sit efficax, supponere voluntatem efficacem talis actionis imperatae, quam homo in se agnoscat, & per illud imperium eam sibi expressius proponit, vt se magis excitet: si vero sit imperium inefficax, non est proprie imperium, sed veluti exhortatio quædam hominis ad seipsum, vt recorderetur, illud sibi expedire, vel quid simile. Deinde totum hoc genus imperij in nobis fit per intellectum, non tamen per impulsivum illum practicum, qui non sit cognitio, sed per loquutiones mentales, & intellectuales conceptus non vltimatos alicuius linguæ, seu vocum aliquarum. Cuius signum evidens est, quia nemo exercet hunc interiorem actum, nisi per verba mentalia illius idiomatis, quod nouit. At conceptus illi non sunt, nisi cognitiones quædam talium verborum, & significationis eorum, & illa loquutio non tendit, nisi ad excitandam amplius voluntatem per efficaciorum propositionem obiecti, vel recordationem alicuius resolutionis iam factæ. Vnde hoc etiam imperium verum non dirigitur directe, & immediate ad voluntatem, vel inferiores potentias, sed ad intellectum: nam quando homo secum loquitur, sicut per intellectum loquitur, ita per intellectum audit, atque ita qualiscumque impulsus huius imperij per cognitionem fit. Ac denique hic modus imperandi sibi extraordinarius est, & accidentarius, non vero est per se necessarius ad operationem, vt per se notum est, & ideo Authores nullam fere mentionem faciunt huius imperij. Ac propterea Doctores, qui non agnoscunt, neque admittunt impulsivum illum intellectualem, imperium ponunt in voluntate, & non in intellectu. In quam sententiam inclinat S. Bonavent. 3. dist. 17. artic. 1. quæst. 1. Scot. in 1. d. 38. q. 1. & in 2. d. 6. & Quodlib. 17. Tener Ocham. in 3. quæst. 16. Henric. Quodlib. 9. quæst. 6. Almain. tract. 3. Moral. cap. 2. Med. Codice de Oratore, quæst. 2. Qui vero convenienter defendunt D. Thom. sententiam, quæ Aristotelis esse creditur, ponentis imperium in intellectu, nihil aliud imperium esse putant præter iudicium practicum, quod voluntatis electionem, vel vsum actiuum antecedit, vt latius differtur 1. 2. quæst. 17.

Impetium in voluntate ponunt autem quidam Doctores D. Bonavent. Scotus Ocham. Henric. Almain. Medina. D. Thom. Et alij hoc imperium in intellectu quomodo ponant.

9. Resolutio questionis quoad diuinum actum imperij ad se

Ex his facile est hoc in Deo ipso demonstrare, vtendo eadem distinctione de imperio ad se, vel ad alios. Nam de priori, si ad voluntatem Dei referatur, clarum est esse non posse, nisi voluntatem illam exequentem, quam iam explicuimus. Quæ potius videtur dici posse imperium ad rem creatam, quatenus Deus per illam vult aliquid fieri, quam ipsum Deum: quamquam, vt per talem voluntatem manet potentia exequentia Dei quasi applicata ad opus pro tali tempore, sub ea ratione dici aliquo modo possit imperium ad se; nam exequentio illa externa est actus liber Dei, non elicitiue, sed imperatiue. De quo loquendi modo non est contendendum, quando res constat. Si vero ille actus referatur ad intellectum Dei, euidentissimum est, vel non esse in Deo, vel non esse, nisi aut iudicium practicum, quo mouetur ad aliquid volendum, vel eligendum libere, aut scientiam illam, qua cognoscit decretum a se stabilitum, vel electionem a se factam, & propterea iudicat necessarium esse exequi, quod a se definitum est. Declaratur præterea: nam vel hoc imperium ad se est necessarium in intellectu diuino propter voluntatem, vel propter actionem potentia exequentiæ: neutro autem modo est necessarium vltra scientiam, & iudicium, ergo. Maior probatur, quia imperium ordinatur ad actio-

nem liberam, quæ in Deo non est, nisi aut determinatio ipsiusmet voluntatis, aut executio, quæ ex illa nascitur, ergo imperium solum propter aliquam ex his partibus potest desiderari.

10. Quod ergo propter ipsam voluntatem diuinæ determinationem tale imperium nec vtile, nec necessarium esse possit. Probatur, quia voluntas diuina non determinatur ab intellectu ad suam liberam electionem, vel volitionem, sed vel omnino a se, quo ad primum decretum liberum, vel ab illo primo determinatur ad secundum, & sic consequenter vsque ad vltimam voluntatem exequentem, alias Dei voluntas libera non esset, & consequenter nec Deus esset liber, quia intellectus non esset formaliter liber, imo in Deo nullum habet actum proprie & formaliter, vel denominatiue liberum sed ad summum obiectiue, vt supra declarauimus. Vt autem voluntas diuina se determinet, solum præcedit in intellectu naturalis scientia simplicis intelligentiæ, qualis a nobis e. 6. explicata est. Ad quam pertinet iudicium de conuenientia obiectorum, vel mediocorum utilitate, ex quibus Deus libere eligit iuxta consilium voluntatis suæ. Nullus ergo alius intelligi potest in diuino intellectu respectu diuinæ voluntatis: Aut enim impulsus ille determinat illam, & hoc repugnat libertati eius, vt dixi. Et præterea de illo impulsu interrogari potest, an sit actus liber, vel necessarius: si liber, a quo determinatur, vel a qua potentia libere elicatur, vel imperatur? Si necessarius, ergo determinatio quæ ex illo sequitur necessaria etiam est, & perit diuina libertas. Quod si impulsus ille non determinat voluntatem diuinam, quæ est utilitas in illo? Quia non potest alio modo mouere voluntatem, cum non sit cognitio, nec iudicium, vt supponitur. Igitur in præsentia materia, ad omnes actus voluntatis, & totum prædestinationis decretum, non est necessarium tale imperium, sed tantum scientia illa, quam supra supponi docuimus.

10. Imperium ad se non requiritur ad determinationem voluntatis diuinæ.

Ad decretum prædestinationis non requiritur hoc imperium.

At vero post aliquod decretum liberum diuinæ voluntatis, statim subsequitur in Deo, (vt supra etiam dixi) scientia visionis de tali decreto, in quo consequenter cognoscitur esse futurum id, quod per talem voluntatem absolutam præsumitur esse. De quo genere scientiæ certissimum est, scientiam vnus decreti, quod secundum rationem est prius, necessario supponi debere ante subsequens decretum. Vt verbi gratia, scientiam de intentione finis supponi ad electionem mediocorum, qua voluntas non potest eligere media sine præiudicio, & intellectus non iudicat practice esse eligenda media, donec cognoscat finem iam esse intentum, nam intentio est quæ mouet ad electionem, & non mouet nisi cognita, quia oportet cognosci connexionem electionis cum intentione iam habita, vt ex vi intentionis voluntas ad electionem moueatur. Sicut in intellectu, vt moueatur ad conclusionem, non satis est, quod iam habeat assensum principiorum, nisi etiam cognoscat connexionem conclusionis cum principijs. Est autem diuersitas, quod voluntas nihil cognoscit, & ideo intellectus, & sibi, & voluntati cognoscit. Si ergo iudicium illud, quod Deus habet post cognitum primum decretum circa finem, de elicendo alio circa media, si hoc (inquam) iudicium vocetur imperium, de voce non contendendo, & admittendo talem actum esse necessarium. Sed hoc imperium non est actus ratione distinctus a supra positis capitulo sexto, vt ex ibi dictis satis constat.

11.

Atque ad hunc modum philosophandum est, de omnibus decretis diuinæ voluntatis vsque ad voluntatem exequentiam, antequam requiritur in intellectu diuino notitia electionis iam factæ, cum qua coniunctum est iudicium, quod talis exequentio necessaria sit, posita tali electione, quod iudicium practicum est, & potest eo modo imperium appellari.

Tamen

12.

De imp. diu. 12.

Tamen præter illud, nullus alius actus ratione distinctus necessarius est, quo voluntas ad talem executionem ponendam impellatur, imo nec concipi potest aut explicari qualis sit talis actus, vt de aliis actibus voluntatis dictum est: est enim eadem ratio de omnibus. Arque eodem modo posita voluntate exequente necessitate quadam naturali sequitur actio externa eo tempore, & modo quo voluta est. Sequitur autem ex vi ipsius voluntatis immediate, quæ vim habet faciendi quicquid vult, immediate, inquam, respectu intellectus, & aliorum actuum voluntatis: siue id faciat voluntas immediate per se ipsam, siue per potentiam exequentem ratione distinctam. Nam hæc applicata manet ad agendum ex vi talis voluntatis, & sic applicata, & perseverante eadem voluntate, naturaliter agit, & quasi despotice obedit voluntati: Sicut potentia secundum locum motiua in animalibus naturaliter obedit appetitui.

Vnde satis constat non esse necessarium imperium illud intellectus, per modum impulsus, ad applicandam proximè, vel impellendam potentiam exequentem ad agendum ad extra. Verum dubitari potest, an sit per se necessaria in Deo, vel in quocumque libere operante, cognitio propriæ voluntatis, quæ iam voluit executionem, vt potentia exequutiua obediatur voluntati. Est quidem necessarium, vt posita illa voluntate in Deo statim Deo illam intueatur, & cognoscat se velle talem executionem, quia non potest aliquid intra, vel extra se ignorare, qualecumque illud sit. At hæc necessitas oritur ex infinitate actualis scientiæ Dei. An vero talis scientia sit per se necessaria ad executionem illius voluntatis, non immerito dubitari potest, quia potentia exequutiua non est sicut volutas, quæ mouetur ab obiecto cognito, sed est sicut organum, vel instrumentum, quod necessario applicatur, & efficit, quod principale agens vult. Vnde sine vilo imperio, vel iudicio medio, per naturalem sympathiam potentiarum, posita voluntate exequente, sequi videtur naturaliter actio potentia exequentis. Vt in animali ex appetitu sequitur naturaliter motus corporis, etiam si animal non cognoscat ipsam suam appetitionem. Quod profecto est probabile, & illo posito, constat nullum genus imperij esse per se, & immediate necessarium in Deo ad applicationem suæ potentia exequutiua ad opus, etiam si imperium non pro impulsu, sed pro iudicio practico sumatur, hoc enim iudicium solum erit necessarium remote, seu mediate, quatenus ad voluntatem necessarium est, posita autem voluntate, iam non est aliud necessarium. Probabiliter tamen defendi etiam potest, illam cognitionem propriæ voluntatis, ac determinationis ad executionem ipsam, esse necessariam ad perfectam subordinationem potentia exequutiua, & appetitiua, quia hoc modo intelligitur fieri magis voluntarie, magisque vitaliter (vt sic dicam) dum operans, cognoscendo voluntatem suam, ratione illius exequitur statim, quod vult. Sicut etiam est necessarium, vt scientia præcedat dirigendo ipsam executionem: nam potentia exequutiua agentis intellectualis non operatur, nisi prout scientia ipsa representat esse faciendum. Veruntamen, licet hæc omnia admittantur nunquam ponitur in intellectu diuino actus ratione distinctus à naturali scientia, & necessaria, vel simpliciter, vel ex suppositione actus liberi, quod hic intendimus.

Sequitur, vt dicamus de imperio Dei prout ad creaturas ipsas refertur: loquimur autem in præsentibus non de imperio præceptiuo Dei, quo scilicet leges imponit creaturis rationalibus, sed de imperio operatiuo, quo phylice, & efficienter tam res inanimatas, quam intellectuales operatur. Præterquam imperium ad præsentem materiam non refert, quia non agimus de præceptis, vel legibus, quas Deus imponit

illis, quas reprobis imponit: sed agimus de imperio, quo Deus efficaciter mouet suos prædestinatos ad implendas leges suas. Quamquam etiam de ipsa lege proprie sumpta, prout in ipso legislatore aliquid ponit, seu præexistere intelligitur, constat satis ex dictis esse non posse, nisi vel voluntatem obligandi subditos, ad hoc, vel illud faciendum, simul cum voluntate manifestandi illis talem voluntatem, & quasi promulgandi legem: vel dictamen intellectus, quo legislator iudicat hoc esse necessarium ad honestatem morum suorum subditorum, quibus proinde vult illud proponi, tanquam regulam actionum suarum. De qua re latius in materia de legibus.

Omissio ergo hoc genere præcepti, seu legis: imperium, quo Deus dicitur efficere res ad extra, reatum ad ipsas non potest esse proprium, sed metaphoricum, & in re non potest esse aliud, quam voluntas exequens, qua deinite vult talem rem facere, aut mouere. Probatur, quia proprium imperium solum potest referri ad rem intelligentem, vt sic, quod patet ex eius proximo affectu, & quasi correlatiuo, qui est obedire: solum enim agentibus per intellectum cum proprietate conuenit. At vero imperium hoc, de quo agimus, non est in ordine ad res intellectuales, vt sic, sed ad omnes effectus Dei: ponitur enim propter efficaciam diuinæ operationis ad extra, & testimonia scripturæ supra adducta ita procedunt: ergo non potest cum illa proprietate poni tale imperium, quod sit in intellectu. Confirmatur, & declaratur, quia proprio morali imperio respondet moralis motus, media obligatione alteri imposita, & manifestata per tale imperium: hoc autem imperium est ad prædestinationem, vt dixi, sed solum illud huc spectat, quo Deus efficaciter confert prædestinationis effectus, etiam efficacitate physica, necessaria ex parte Dei: ergo tale imperium proprium, & morale, non est necessarium ad hoc prouidentia genus. Quæ ratio idem probat de opere creationis, & de quouis alio opere DEI. Declarat etiam hæc ratio loquutiones illas Scripturæ non esse in ea proprietate intelligendas, in qua imperium significat legem, & præceptum, sed per eas metaphoricè declarari efficaciam diuinæ potentia, cui sine resistentia obediunt omnes effectus, quia statim recipiunt esse, aciple vult, vel etiam illud operantur, vel ibi continentur, vbi vult, iuxta illud Prover. 14. Et legem ponebat aquis, ne transirent fines suos, quæ lex habetur Iob 38. Vbi Deus ad mare loquitur. Vsq; huc venies, & non procedes amplius, & cetera. Neque enim hæc res audire possunt, vt Deus ad illas proprie loquatur: Est ergo metaphoricè loquutio, nam significatur efficacia, qualis etiam est illa loquutio Pauli ad Rom. 4. Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt.

Ex his facilis est responsio ad rationem dubitandi in principio positam. Iam enim declaratum est, quale imperium ad humanam actionem requiratur, & quomodo cum proportione loquendum sit de diuinis. Declarauimus etiam quomodo Scripturæ testimonia sint intelligenda. Verba enim illa, Fias lux, aut solum explicant efficaciam Dei voluntatem, quæ nomine mandari alibi significatur, aut significare etiam possunt iudicium practicum de luce creanda, quod non est distinctum à scientia Dei, nec per illud loquitur Deus creaturæ quam facturus est, sed loquitur tibi ipsi, vt voluntatem suam ad illam faciendam inducat, non aliter impellendo illam, quam iudicando, & cognoscendo.

Cum autem obicitur, quia imperium est actus liber, & c. si nomine imperij voluntas ipsa exequutiua intelligatur, sic verum est assumptum, & nulla relinquatur difficultas. Nam qui ita loquitur,

15. Quid sentiat deus si deus imperio Dei operatiuo.

Prover. 14. Et legem ponebat aquis, ne transirent fines suos, Iob 38.

Ad Rom. 4.

16.

Loca scripturæ, quæ citata sunt, & quomodo interpretanda.

17.

Obicitur, quia si nomine imperij voluntas ipsa exequutiua intelligatur, sic verum est assumptum, & nulla relinquatur difficultas. Nam qui ita loquitur,

Handwritten notes in the right margin, including the words "ANIMUS" and "D.V." written vertically.

Quando, & quomodo hoc imperium in Deo sit necessarium vel liberum.

consequenter dicunt intimationem voluntatis potius esse notificationem imperij, quam substantiale imperium. Et, quod ad rem spectat illa intimatione, si sit respectu sui ipsius, solum est cognitio illius, si respectu aliorum tantum, est quædam loquutio, vt explicatum est. Si vero nomine imperij intelligatur iudicium practicum intellectus, quod videtur imponere legem voluntati, & hac ratione imperium vocatur, dicendum est, hoc iudicium, seu imperium, quatenus antecedit omnem Dei voluntatem, esse necessarium: naturaliter enim iudicat quid sit conueniens, quid agere expediat, quod sit consentaneum diuinae bonitati, & cæc. hoc tamen iudicium non est imperium necessitatis, sed proponens tantum, nec obligationem per se inducit respectu diuinae voluntatis, sed tantum offendit quid illam doceat. Quatenus vero hoc iudicium supponit interdum vnum decretum liberum, in virtute cuius dicitur de alio decreto habendo, quod cum alio habet connectionem necessariam, si potest dici aliquo modo liberum, id est, pendens à priori actu libero, & sic etiam solum se habet tale imperium, vt mouens per modum proponentis, & representantis. Quod si habet aliquam maiorem vim impellendi, vel interdum etiam necessitatis ad subsequenter volitionem, id habet in virtute prioris volitionis, quæ ipsimet voluntati necessitatem imponit, vt si vnum vult, velit etiam aliud, quod cum priori est necessario connexum. Atq; ita nunquam imperium, & voluntatis, quare intelligi non potest, tanquam actus aliquis intellectualiter impellens, & à cognitione, & volitione distinctus, vel ratione in Deo, vel realiter in nobis.

Reliqua quæ in fundamento prioris sententiæ tãguntur in sequenti cap. expediuntur.

CAPVT XVII.

Quis tandem actus intellectus, aut voluntatis Dei sit prædestinatio.

1. Manifestum ex superioribus est, Prædestinationem in intellectu, aut voluntate, aut in vtriusq; simul facultate esse debere, quia in Deo non sunt actus immanentes alterius potentia, cum pure intellectualis sit. Deinde constat, debere prædestinationem constitui in aliquo, vel aliquibus actibus, ex declaratis à nobis, quia per illos, & non per alios constituitur Deus prædestinans, vt more nostro loquamur. Quibus positis magis de nomine, quam de re videtur disputatio, cui illorum actuum vox prædestinatio proprie aptetur. Tamen quia Theologi de hoc varie sentiunt, breuiter expediendum est.

2. Prima ergo opinio constituit prædestinationem in intellectu diuino, ita sentit D. Thom. 1. p. q. 23. art. 1. ad 2. dicens. Prædestinationem esse rationem in mente Dei existentem, & c. Idem de providentia habet q. 22. art. 1. in corpore, & clarius art. 3. sequitur Capran. 1. d. 40. q. 1. art. 1. conclus. 1. & art. 2. concl. 2. & reliqui Thomistæ, Durand. 1. d. 41. & Richard. art. 1. q. 1.

3. Fundari potest primo in modo loquendi scripturæ, quæ per actus intellectus prædestinationem indicat, ad Rom. 8. Quos præsciuit, & prædestinauit. Vbi vnum verbum per aliud explicari videtur. Clarius cap. 11. Non repulit Deus plebem suam, quam præsciuit, id est, prædestinauit, vt exponit August. de Bono persequ. cap. 18. & circumstantialiter exigere videtur. Act. 2. Hunc præsciuit, & consilio Dei tradidit: & tamen c. 4. idem declaratur per nomen Prædestinationis, vt infra dicam. Denique ad Ephes. 1. Prædestinati (ait Paulus) secundum consilium: ar consilium ad intellectum pertinet.

Prima opinio constituit in intellectu. D. Thom. Cap. 1. Durand. Richard. 1 Ratio. Ad Rom. 3. August. Act. 2. & 4. Ephes. 1.

Secundo, fauet simili modo August. libr. de Bono perseverantia c. 14. vbi prædestinationem sic definit. Est præscientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumq; liberantur. Et in discursu vsque ad c. 17. non aliter probat prædestinationem esse, nisi quia in Deo est præscientia beneficiorum, quæ conferenda sunt his, qui saluantur. Et eodem modo procedit Fulgent. lib. 1. ad Monimum c. 8. & 11.

Tertio quia providentia est actus mentis, teste Boetio quarto de consolatione prof. 6. quia prouidentia est actus prudentia & rationis, sed prædestinatio est quædam specialis prouidentia, ergo. Et ratio vtriusq; iuxta D. Thomam est, quia ad prouidentiam, & prædestinationem spectat ordinare rem, vel hominem per conuenientia media in suum finem. Vnde etiam in scriptura prædestinatio significatur nomine prædestinationis. Actor 13. Crediderunt quor quor præordinati erant ad vitam æternam, sed ordinare vnum in aliud est actus rationis, & intellectus: ergo.

Non conueniunt autem dicti auctores in explicando actu intellectus, qui est prædestinatio. Nam Durand. vult esse actum scientia, qui præcedit voluntatem: Thomistæ esse actum imperij, qui subsequitur voluntatem, & est quasi principium proximum, quo Deus exequitur voluntatem suam. Alij vero aiunt esse iudicium quoddam practicum, quo Deus protulit veluti definitiuam sententiam de æterna felicitate saluandorum. Alij dicit, ipsamet scientiam Dei esse prædestinationem, non tamen, vt antecedit decretum Dei liberum, sed prout approbatam per decretum.

Secunda opinio constituit prædestinationem in voluntate. Tener Bonauent. d. 40. art. 1. q. 2. Scotus q. 1. Greg. quest. 1. Aureolus quest. 4. Gabr. q. 1. articulo 1. & late Echius libro de prædestinatione, Censura 1, num. 17. Fundari etiam potest hæc opinio in Scriptura, quæ sæpius per actus voluntatis prædestinationem declarat. Ad Ephes. 1. Elegit nos in ipso, & infra, Prædestinati secundum propositum eius. Constat autem electionem, & propositum voluntatis actum significare: & Actor. 4. Significatur nomine decreti. Que manus tua, & consilium tuum decreuerunt fieri. Vbi graece est εὐνοίας, quod prædestinare significat. Atque ita legit Prosper ad Gallos capite 13. prædestinatio igitur Dei est decretum Dei: decretum autem voluntatis est, iuxta illud Est. her. 13. Non est qui possit resistere voluntati tue si decreueris saluare nos. Vnde Elai. 14. vbi nos legimus. Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare, graeca habent, Dominus voluit. Facit deniq; illud ad Rom. 8. Quos præsciuit, & prædestinauit, vbi prædestinationem distinguit à præscientia, scilicet tanquam voluntatem, seu propositum iuxta illud, quod dibi subditur. His, qui secundum propositum vocati sunt sancti.

Secundo possumus eandem sententiã simili modo probare ex Augustino libro de prædestinatione 2. Sanctorum capite 10. vbi prædestinationem à præscientia distinguit, dicens, prædestinatio siue præscientia esse non potest, potest autem sine prædestinatione esse præscientia. Et subdit prædestinationem esse gratia preparationem, quod supra cum D. Thoma exposuimus de præparatione ex parte agentis, non ex parte passivi. Et licet D. Thom. artic. 2. ad tertium præparationem illam ad intellectum referat: videtur tamen magis spectare ad voluntatem, quia voluntarium agens per propositum, & voluntatem suam est proxime præparatum ad agendum. Præterim quando non indiget inquisitione mediõrũ per intellectum, quia naturaliter omnia prænotat. In tali enim agente non est necessaria præparatio ex parte intellectus, sed solum ex parte voluntatis. Præparatio enim significare videtur voluntarium actum, vltra naturalem scientiam, vel potestatem. Vnde D. Thom. Alen. & fere omnes scholastici referunt ex Augustino libro

4. Ratio. August. Fulgen. Boetius. Durand. Thom. Actor. 13. Crediderunt quor quor præordinati erant ad vitam æternam, sed ordinare vnum in aliud est actus rationis, & intellectus: ergo. 6. Durand. vult esse actum scientia, qui præcedit voluntatem: Thomistæ esse actum imperij, qui subsequitur voluntatem, & est quasi principium proximum, quo Deus exequitur voluntatem suam. Alij vero aiunt esse iudicium quoddam practicum, quo Deus protulit veluti definitiuam sententiam de æterna felicitate saluandorum. Alij dicit, ipsamet scientiam Dei esse prædestinationem, non tamen, vt antecedit decretum Dei liberum, sed prout approbatam per decretum. 7. Scotus q. 1. Greg. quest. 1. Aureolus quest. 4. Gabr. q. 1. articulo 1. & late Echius libro de prædestinatione, Censura 1, num. 17. Fundari etiam potest hæc opinio in Scriptura, quæ sæpius per actus voluntatis prædestinationem declarat. Ad Ephes. 1. Elegit nos in ipso, & infra, Prædestinati secundum propositum eius. Constat autem electionem, & propositum voluntatis actum significare: & Actor. 4. Significatur nomine decreti. Que manus tua, & consilium tuum decreuerunt fieri. Vbi graece est εὐνοίας, quod prædestinare significat. Atque ita legit Prosper ad Gallos capite 13. prædestinatio igitur Dei est decretum Dei: decretum autem voluntatis est, iuxta illud Est. her. 13. Non est qui possit resistere voluntati tue si decreueris saluare nos. Vnde Elai. 14. vbi nos legimus. Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare, graeca habent, Dominus voluit. Facit deniq; illud ad Rom. 8. Quos præsciuit, & prædestinauit, vbi prædestinationem distinguit à præscientia, scilicet tanquam voluntatem, seu propositum iuxta illud, quod dibi subditur. His, qui secundum propositum vocati sunt sancti. 8. August. Durand. Thom. Actor. 13. Crediderunt quor quor præordinati erant ad vitam æternam, sed ordinare vnum in aliud est actus rationis, & intellectus: ergo. D. Thom. Alen. & fere omnes scholastici referunt ex Augustino libro